

Дәріс 1

ЖАСЫЛ ЭКОНОМИКАНЫҢ ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ МАҢЫЗЫ

PhD, доцент
Мусағалиева А.Н.

Жоспар

- Жасыл экономиканың анықтамасы мен негізгі қағидаттары
- Тұрақты даму және жасыл экономиканың өзара байланысы
- Жасыл экономиканың негізгі бағыттары мен салалары
- Қазақстан үшін жасыл экономиканың маңызы
- Жасыл экономиканың пайда болу тарихы және қалыптасу алғышарттары

Дәрістің мақсаты

Магистранттарға жасыл экономиканың мәнін, оның пайда болу алғышарттарын, негізгі бағыттары мен қағидаттарын жан-жақты түсіндіру; тұрақты даму стратегиясындағы рөлін ашу және Қазақстан экономикасын жаңғыртудың экологиялық бағыты ретінде оның маңызын көрсету

Жасыл экономиканың пайда болу тарихы

XXI ғасырдың басында әлемдік қоғамдастық экономикалық өсімнің қоршаған ортаға тигізетін әсерін қайта қарауға мәжбүр болды. Табиғи ресурстардың сарқылуы, климаттың өзгеруі және экологиялық апаттар дәстүрлі экономикалық модельдің әлсіздігін көрсетті. Осы жағдайлар «жасыл экономика» ұғымының қалыптасуына негіз болды.

Жасыл экономика идеясының бастауы 1970–1980 жылдардағы экологиялық қозғалыстар мен Рим клубының зерттеулеріне байланысты.

1987 жылы БҰҰ-ның «Біздің ортақ болашағымыз» баяндамасында тұрақты даму тұжырымдамасы жарияланды.

1992 жылы Рио-де-Жанейро конференциясында бұл идея халықаралық деңгейде қолдау тапты.

2008 жылы UNEP бастамасымен *Green Economy Initiative* жобасы іске қосылды.

Жасыл экономиканың ғылыми негіздері

Жасыл экономика экономикалық және экологиялық жүйелердің өзара тәуелділігін мойындайтын жаңа парадигма.

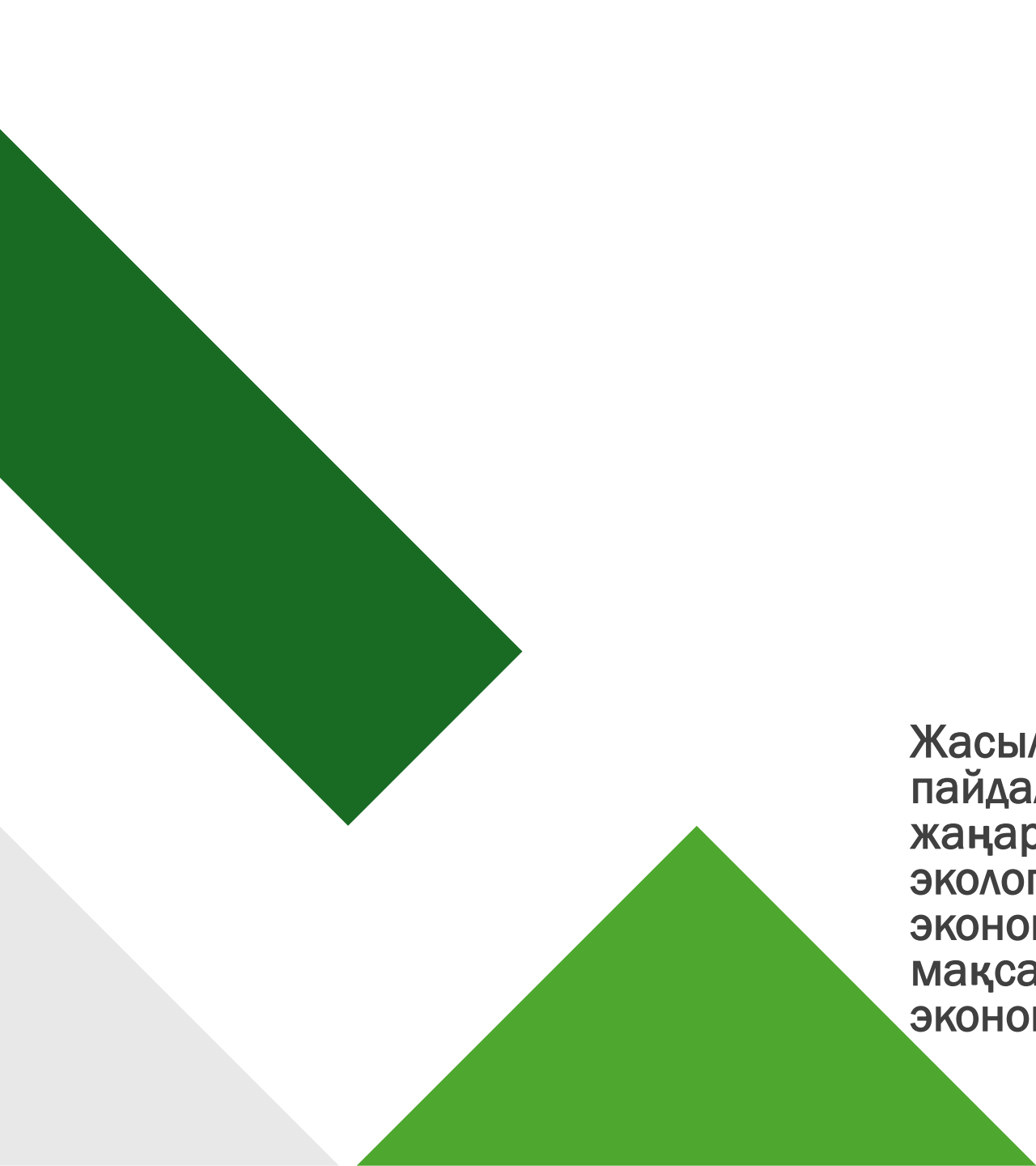

Ол табиғи капиталдың шектеулілігін есепке ала отырып, әлеуметтік әділеттілік пен инновациялық дамуды қамтамасыз етуге бағытталған.

Бұл бағыт экологиялық экономиканың, тұрақты даму теориясының және экологиялық менеджменттің синтезі болып табылады.

Жасыл экономиканың анықтамасы

Жасыл экономика – табиғи ресурстарды тиімді пайдалану, қалдықтар мен ластануды азайту, жаңартылатын энергия көздерін дамыту және экологиялық тепе-теңдікті сақтау арқылы экономикалық өсуді қамтамасыз ететін жүйе. Оның мақсаты – экологиялық тұрақтылық пен экономикалық тиімділікті үйлестіру.

Негізгі қағидаттары

Ресурстарды тиімді пайдалану:

- табиғи қорларды сарқылтпай, ұтымды қолдану.

Энергияның жаңартылатын көздері:

- күн, жел, су және биомасса энергиясын пайдалану.

Қалдықтарды басқару:

- қалдықтарды азайту, қайта өңдеу және энергия алу.

Экологиялық тепе-теңдік:

- биосфера мен антропогендік қызмет арасындағы үйлесім.

Әлеуметтік әділеттілік:

- экономикалық игіліктерді тең бөлу, халықтың өмір сапасын арттыру

Тұрақты даму және жасыл экономика

Тұрақты даму – бұл қазіргі ұрпақтың қажеттіліктерін қанағаттандыра отырып болашақ ұрпақ мүддесін ескеретін даму моделі.

Ал жасыл экономика осы тұжырымдаманың нақты іске асырылу тетігі болып табылады.

Ол экономикалық, экологиялық және әлеуметтік бағыттардың теңгерімін қамтамасыз етеді.

Жасыл экономиканың мақсаттары

Табиғи ресурстарды сақтау және тиімді пайдалану

Энергия тиімділігін арттыру

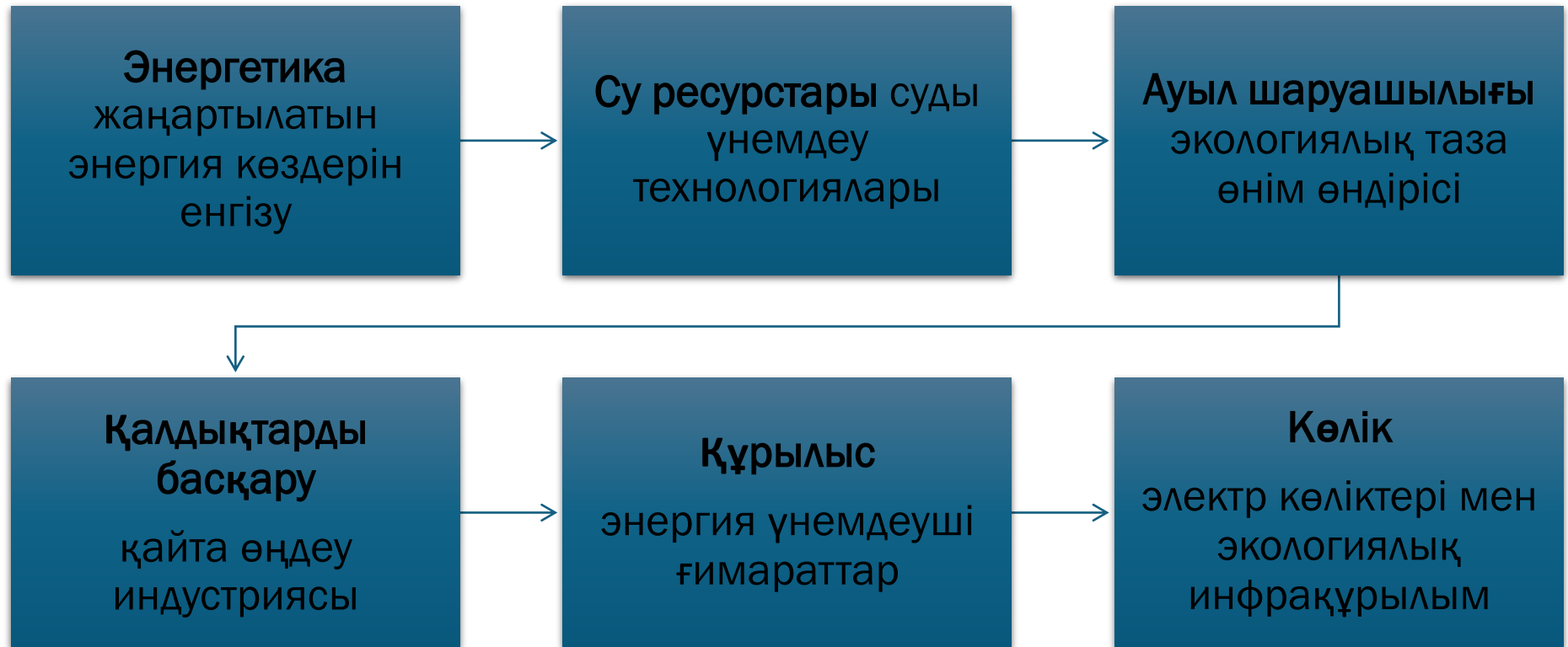
Климаттың өзгеруін тежеу

Экологиялық таза өндіріс жүйесін дамыту

Халықтың өмір сапасын жақсарту және «жасыл жұмыс орындарын» құру

Жасыл экономиканың құрылымдық бағыттары

Экономикалық тиімділік аспектісі

Жасыл экономикада ресурстардың тиімді пайдаланылуы экономикалық өсімге жаңа серпін береді. Энергия үнемдейтін технологиялар мен инновациялар өндіріс шығындарын азайтып, жаңа нарықтар мен жұмыс орындарын ашады. Бұл – «жасыл өсім» тұжырымдамасының өзегі.

Әлеуметтік маңызы

Жасыл экономика әлеуметтік әділеттілікті, аймақтық теңгерімді дамуды және инклюзивті қоғамды қалыптастырады. Халықтың өмір сапасы экологиялық қауіпсіз орта мен денсаулық көрсеткіштері арқылы артады.

Экологиялық артықшылықтар

Ластанудың азаюы, биологиялық әртүрлілікті сақтау, климаттық тұрақтылық, табиғи экожүйелердің қалпына келуі, бұл факторлар экологиялық қауіп-қатерлерді төмендетіп, табиғи ортаның орнықтылығын күшейтеді

Халықаралық ұйымдардың рөлі

- БҰҰ, UNEP, OECD, Еуропалық одақ және Дүниежүзілік банк жасыл экономиканы дамыту бойынша халықаралық бағдарламаларды жүзеге асырады. Мысалы, UNEP – Green Growth Strategy, ал OECD – Green Growth Indicators бағдарламасын әзірлеген.

Жасыл экономика саясаты

- Қазақстанда 2013 жылы «Жасыл экономикаға көшу тұжырымдамасы» қабылданды. Онда 2050 жылға дейін жаңартылатын энергияның үлесін 50%-ға дейін арттыру, су ресурстарын ұтымды пайдалану, қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру міндеттері қойылған.

Практикалық мысалдар

- ЭКСПО-2017 көрмесі – «Болашақ энергиясы» тақырыбымен халықаралық назар аудартты.
- Жаңартылатын энергия жобалары: Ерейментау жел станциясы, Қапшағай және Сарыағаш күн электр станциялары.
- Ауыл шаруашылығында органикалық өнім өндіру мен тамшылатып суару технологиялары кеңінен енгізілуде.

Қазақстандағы жасыл экономика

Қорытынды

Жасыл экономика – бұл экологиялық қауіпсіздік пен экономикалық тиімділікті үйлестіретін жаңа даму парадигмасы. Ол Қазақстанның тұрақты дамуының негізгі құралы болып табылады және болашақ ұрпақ алдындағы жауапкершіліктің айқын көрінісі.

Бақылау сұрақтары

Жасыл экономиканың негізгі мақсаты неде?

Оның дәстүрлі экономикадан айырмашылығы қандай?

Негізгі қағидаттарын атаңыз.

Қазақстанда жасыл экономикаға көшу тұжырымдамасы қай жылы қабылданды?

Қандай салалар жасыл экономиканың басты бағыттарына жатады?

Назарларыңызға рақмет!

Мусағалиева Айжан Ниязбековна

+7 747 387 87 85

aizhan.mussagaliyeva@kaznu.edu.kz